

Griet Op de Beeck

Kom hier dat ik u kus

2014 Prometheus Amsterdam

© 2014 Griet Op de Beeck

Omslagontwerp Bart van den Tooren

Foto omslag 'The Stewarts: grandma and grandpa' © Hans Op de Beeck 2006

Foto auteur Koen Broos

Zetwerk Mat-Zet bv, Soest

www.uitgeverijprometheus.nl

ISBN 978 90 446 2310 9

DEEL EEN

1976-1978

1

Ze zeggen dat je ogen wennen aan het donker, maar hier, in dit kleine kamertje in de hoek van de kelder, is de lucht pikzwart. Vorige keer heb ik hardop geteld en toen was ik al in de zoveel-honderd en mocht ik er nog altijd niet uit, dus dat doe ik nu niet meer.

‘Ik ben niet bang.’ Ik zeg het hardop, en ik schrik van dat geluid. ‘Ik ben niet bang, want ik ben al negen jaar en dat is groot en grote meisjes hebben geen schrik.’ Het zal nu niet lang meer duren. Mama zal zo wel naar beneden komen en mij er weer uit laten. Ik zal sorry zeggen en beloven om het nooit meer te doen.

Ik ben geen braaf kind. Alexander wel. Dat zegt mama vaak. Ze noemt Alexander ‘mijn lieverik’. Dat is geen echt woord, dat heeft ze speciaal voor mijn broertje uitgevonden. Soms doet hij nochtans heel vervelend en gemeen. Bijvoorbeeld toen hij mijn schilderijtje verpestte met drie dikke strepen bruine wasco over alles heen. Toen ik het kwam vertellen, zei mama dat niemand klikspanen leuk vindt, en dat hij nog te klein was om te weten dat hij iets verkeerd deed, maar je had zijn gezicht moeten zien terwijl hij die laatste veeg zette. Hij is toch ook al zes, al lang geen baby meer. Alexander heeft mij ook al lelijke woorden genoemd en mij tegen mijn hoofd gemept, wat natuurlijk geen pijn deed, maar toch. Nu ja, zulke dingen doet hij nooit als mama het ziet, dus kan zij dat natuurlijk ook niet weten.

Mij noemt mama Monaatje als ik lief ben. Ik ben lief als ik help met afwassen of poetsen of de tafel dekken, ik ben lief als ik opruim, en als ik mijn handen was voor het eten, ik ben lief als ik stil ben omdat papa wil dat het stil is, of als ik een goeie toets meebrenge van school, en nog bij dingen. Maar soms vergeet ik dat ik lief moet zijn, dat gaat per ongeluk. Dan ben ik bijvoorbeeld aan het tekenen en dan schrijf ik per ongeluk met een stift op het tafelkleed. Of dan speel ik met Alexander in de tuin en dan valt hij omdat ik een spel heb gekozen dat te wild is. Of dan zeg ik net dat wat ik blijkbaar niet mocht zeggen. Of dan kom ik van school met een scheur in mijn rokje, en weet ik niet hoe dat gebeurd is, maar mama moet wel weer een nieuw kopen. Alsof het geld haar zomaar op de rug groeit. Ik heb ook al eens snoep uit de kast genomen toen dat niet mocht van mama. Dat is eigenlijk stelen. Ik heb gezegd, toen ik betrapt werd, dat ik niet wist dat het niet mocht, dus dat was ook nog liegen. En ik ben vorige week heel gemeen geweest tegen Sofie van mijn klas. Maar ja, zij verzon regels die echt niet bij het spel hoorden, en daardoor had mijn team verloren en toen heb ik haar een vals varken genoemd. Natuurlijk weet ik dat zoiets niet lief is, maar het floepte er zomaar uit. Ik moet leren nadenken voor ik iets doe, zegt mama, en dat klopt wel. Daar ben ik niet altijd goed in. Sofie moest huilen en heeft het tegen onze juf gezegd, van dat varken, en toen was de juf heel boos op mij. Ik was bang dat ze het zou vertellen tegen mama, maar dat heeft ze niet gedaan. Dat was geluk hebben.

Ik hou mijn hand op een klein meetlatje van mijn ogen om te kijken of ik die kan zien. Misschien toch een beetje? Of is dat alleen omdat ik wéét dat die hand daar is? Ik ben op de grond gaan zitten, want ik kon het krukje niet vinden dat hier ergens moet staan. De vloer is koud en hard, mijn achterste begint al een beetje pijn te doen. Ik blijf hoe dan ook laag bij de grond, want ik weet dat hier spinnenwebben hangen en straks zitten die in mijn haar. Had ik een zakdoek, ik zou mijn neus snuiten, maar die heb ik niet, dus ik

zuig het snot gewoon naar binnen. Dat kan ik door lucht langs mijn neus binnen te halen. Mama vindt het heel vies als ik zoiets doe, maar ja, ze kan het nu toch niet horen. ‘Een meisje zonder manieren, dat geraakt nergens,’ dat zegt ze ook vaak.

Ik probeer niet te luisteren naar de geluiden die ik hoor, een soort raar getik en een zacht gebrom. Ik weet niet waar dat vandaan komt en dan begin ik te denken dat er een monster zit of zo. Ik weet wel dat die niet echt bestaan, maar soms, hier in dit kamertje, vergeet ik dat toch een beetje. Nu ja, niet echt vergeten, maar dan lijkt het of mijn hoofd even uit staat. Ik ben een bangerik, zegt mama, ik moet harder worden. Ze heeft gelijk, natuurlijk, maar ik weet niet hoe je zoiets doet.

Ik zou sterker kunnen zijn, voor iemand van negen, bedoel ik. Alleen het donker, daar kan ik niet goed tegen, en spinnen, die vind ik eng, en muizen ook, en grote honden. Alleen als ze echt groot zijn. Kleine honden vind ik leuk. Kleine honden lijken altijd vrolijk. Alsof ze niet weten wat verdrietig zijn is, tenzij hun baasje het hun voordoet. Dat heb ik wel eens gezien, dat de hond van mijn beste vriendin Ellen bij haar kwam liggen toen ze ziek was, heel stil. Anders is hij altijd maar bezig met in de lucht springen en kwispelen met zijn staart en blaffen omdat hij blij is dat hij Ellen ziet. Toen hij daar bij haar lag, op het tapijt naast de sofa, heb ik beslist dat honden misschien wel de liefste dieren van de wereld zijn, samen met witte konijnen, van die kleine, en babygeitjes, zoals die op de kinderboerderij waar we met school waren. Als ik een geitje had, dan zou ik het Alexander noemen, om hem te pesten. Ganzen lijken mij ook lief, maar papa heeft eens verteld dat je daarmee moet oppassen, omdat die kunnen bijten. Dat vond ik raar, want ganzen hebben geen tanden. Toen zei papa dat ze het met hun bek doen, maar dat vond ik een dom verhaal, want bijten is gewoon met tanden, anders heet het toch niet bijten?

Ik weet niet hoe lang het nu al duurt, maar ik denk wel een uur,

of misschien vier uur, ik weet het niet. Straks ga ik nog dood van mij altijd maar te zitten vervelen. Ik probeer mijn vingers één voor één te kraken, dat mag niet van papa, daar krijg je later reuma van, zegt hij, maar ik vind het zo'n grappig geluid. Ik mag ook niet mijn hand in de bak met nootjes stoppen in de supermarkt, maar soms doe ik dat wel, omdat het zo'n lekker gevoel geeft, en nadien is mijn hand zout en dan lik ik dat eraf, wat mama heel vies vindt.

Ik hoor iemand de trap af komen. Gelukkig, daar is ze, ik hoor het aan het getik van haar hakken. Ik moet al een beetje glimlachen, omdat ik zo blij ben dat de straf voorbij is. Zorgen dat die lach weg is als mama mij ziet, anders denkt ze dat ik geen spijt heb. Ik hoor hoe ze haar keel schraapt, zoals ze vaak doet als ze boos is. De deur zwaait open.

'En?'

Mijn ogen gaan vanzelf dicht omdat mama licht heeft aangestoken in het deel van de kelder waar zij staat.

'Ik zal het nooit meer doen.'

'En wat nog?'

'Sorry mama, ik zal het nooit meer doen.' Ik sla mijn armen om haar middel.

Ze geeft twee tikjes met haar hand op mijn linkerschouder. 'Ja ja, het is goed zo. Ga maar naar boven.'

Ik ben zo blij dat mama mij altijd maar weer vergeeft. Dat kunnen alleen mama's, denk ik, je altijd weer vergeven, wat je ook doet. Als ik bovenkom in het volle licht, moeten mijn ogen nog altijd een beetje wennen.

Papa komt net de keuken binnen: 'Dag jongens,' roept hij tegen mij en Alexander. 'Hoe komen die spinnenwebben in uw haar?'

Ik antwoord niet, dat durf ik niet.

'Wie niet horen wil, moet voelen,' zegt mama.

Papa reageert niet. Hij kijkt naar mij: 'Alles oké?'

'Tuurlijk,' zeg ik en ik loop naar de salon. Ik ga lezen, denk ik,

want het is een heel mooi boek en daar word ik vrolijk van. Papa loopt langs mij heen, hij gaat nog terug naar zijn praktijk, blijkbaar.

‘Zijn er patiënten?’ vraag ik.

‘Nee, ik moet nog wat ander werk doen.’

‘Mag ik mee, om bij u te lezen in mijn boek?’

‘Goh, Monaatje,’ zegt papa.

Voor hij de kans krijgt om zijn zin af te maken, roep ik: ‘Ik zal heel heel stil zijn, ik beloof het, ik zal niks vertellen over mijn boek, of zo, want het is toch te spannend dus ik wil graag alleen maar doorlezen.’

‘Vooruit dan,’ zegt hij, en hij houdt de deur open.

Ik mag hier niet vaak komen, maar ik vind papa’s praktijkruimte super. Het ruikt er naar rare dingen om de tanden van mensen te genezen. En er hangt een tekening van hoe een gebit eruitziet, die vind ik een beetje saai, maar dat zeg ik niet. Er staat een soort speciale fauteuil die papa met een motor op en neer kan bewegen, ik lig daar graag op. Er hangt een heel grote lamp boven die fel licht geeft, handig om te lezen als ik ze goed richt. Omdat ik papa niet wil storen, wip ik er meteen op, zonder zijn hulp. De rugleuning staat precies goed. Papa gaat achter zijn bureau zitten, en neemt mapjes met papieren uit zijn tas, begint daarin te bladeren en af en toe noteert hij iets.

Ik vind het fijn om hier te zitten, zo, zonder iets te zeggen, hij werken, ik lezen. Papa houdt heel veel van werken, hij heeft een hekel aan schorseneren en aan de nieuwe postbode, want die laat de krant soms uit de brievenbus steken en als het dan regent kan hij die niet meer lezen, en als papa naar de televisie kijkt, dan zegt hij vaak hardop dingen tegen niemand. Mijn papa is heel slim want als hij kruiswoordraadsels maakt dan zijn dat er van vijf sterren, en van meer sterren zijn er niet.

‘Wie zijn gat verbrandt, moet op de blaren zitten.’ Dat zegt mama ook vaak. Mama heeft veel zinnnetjes die ze vaak zegt. Ze zijn

bedoeld om te onthouden en om er iets van te leren, dat heeft ze mij eens uitgelegd.

Ik wou dat we hier altijd zo konden blijven, en dat ik nooit meer naar school moest om domme rekensommen te maken, en dat ik nooit meer in mijn bed zou liggen zonder te kunnen slapen, en dat ik nooit meer enge dromen zou hebben, en dat ik nooit meer in het kamertje in de kelder moest, en dat ik nooit meer iemand boos zou maken, en dat ik de prijs won van het liefste meisje van de wereld. De klok op de gang slaat, luid, negen keer, alsof er iemand tegen een gong slaat. Ik hou niet van dat geluid, papa ook niet, zegt hij, maar ja, ze is nog van papa's ouders geweest, dus moet ze blijven, vindt hij.

'Bijna bedtijd,' zegt papa.

'Ja,' zeg ik. Ik probeer er niet droevig bij te klinken.

2

Ik weet dat het eigenlijk niet mag, want ik ben nog geen tien, en ik moet de grote weg oversteken, maar wie zou het merken? Sinds het is gebeurd zit ons huis almaar vol met mensen. En ze drinken bier.

Ik ga bij de achterdeur staan, kijk rond, niemand ziet mij. Ik trek de deur dicht, ren naar de garage, pak mijn fiets en vertrek.

Ik gok dat het een kwartiertje zal duren voor ik er ben. Het is een mooie dag: blauwe luchten, hier en daar een gezellige wolk, opvallend veel vogels. Van hier beneden lijken alle vogels zwart, terwijl ze dat van dichtbij helemaal niet zijn, de meeste toch niet. De zwarte kraai, die wel, en de merel ook, het mannetje toch. In het Engels noemen ze die zelfs 'blackbird', dat heb ik van papa geleerd.

Ik denk: ik vind fietsen leuk, vooral als de zon schijnt en de war-

me lucht je tegemoet komt waaien. Dat denk ik in mijn hoofd. Het is goed om leuke dingen te denken.

Ik fiets voorbij de bakker, waar ik van de vrouw achter de toonbank soms een snoepje krijg, helemaal gratis. Als ik dan ‘dankuwel mevrouw’ zeg, beleefd, want daar kom je altijd verder mee in het leven, zegt mama, dan lacht ze, en als ze lacht, zie je haar gouden tand. Die vind ik een beetje eng, maar omdat ik al weet dat ik ’m eigenlijk niet wil zien, kijk ik natuurlijk nog harder. Dat is zoals niet proberen te denken aan chips als je weet dat je geen chips mag, waardoor je er nog meer zin in krijgt.

Ik rijd ook voorbij het huis van Sofie, die wel lief is maar een beetje stinkt. Ze ruikt naar een klein beetje afval in een vuilnisbak in de zomer, en soms naar zolders waar al lang niemand meer is geweest. Toen de juf ons vorig schooljaar in de klas naast mekaar zette, was ik daar toch wat ongelukkig over. Maar nonkel Tuur heeft dan gezegd dat een mens na honderdtachtig seconden diep een slechte geur opsnuiven went aan die stank en er geen last meer van heeft, dat de wetenschap dat zegt. Ik weet niet of hij dat echt wist uit de wetenschap of het gewoon zei om mij te troosten, maar het heeft me toch geholpen. Elke dag als de les begon, ging ik extra dicht bij Sofie zitten, en dan telde ik tot honderdtachtig, niet te snel, terwijl ik stevig inademde, langs de neus. En dan kon ik er die dag toch beter tegen. Ik vraag mij af naast wie ik volgend schooljaar ga zitten. Dat begint al binnenkort. Ik hoop naast Ellen. Ellen is mijn beste vriendin, en ik de hare. Zij heeft een hekel aan muggen, bijen en vliegen en aan spelletjes met kaarten, ze houdt van geel en van ijsjes, zelfs in de winter, en als ze moet niezen doet ze dat altijd, echt altijd, minstens drie keer, en soms nog veel meer.

Ik kom bij het kruispunt, het licht staat op rood. Er rijden niet zo veel auto’s vandaag omdat het zondag is. De meeste zijn blauw, valt mij op. De onze is een groene. Het groen van vijvers waar de zon op schijnt. Toen mijn vader er voor de allereerste keer mee thuis-

kwam, vier jaar of zo geleden, vond ik die kleur maar niks. Ik was teleurgesteld dat hij geen rode had gekozen, of desnoods een gele. Maar het was een Citroën DS, zei mijn vader trots, een oude auto, veel mooier dan die van vandaag. Daar moest ik hem gelijk in geven. De lichten van deze auto leken wel ogen, alsof het geen machine maar een mens was, dat vond ik grappig. Hij had 'm gekocht van een patiënt, zei hij, en dan kan je de kleur niet kiezen. Dat snapte ik wel.

Verder vind ik niet kunnen kiezen niet fijn. Zoals op school, waar de juf ook altijd maar zegt wat we nu weer gaan doen. Soms wou ik dat ik nooit meer naar school moest. Maar dan denk ik aan altijd vakantie, en dan weet ik toch niet helemaal zeker of dat zoveel beter zou zijn.

Ik ben er bijna. Ik weet waar het autokerkhof ligt omdat we er altijd voorbijrijden als we oma gaan bezoeken. Dat is wel een geluk. De zon schijnt in mijn ogen, maar ik kan daar tegen. Tegen veel kunnen is goed in het leven, zegt mijn mama. Nog even trappen en ik ben er. Ik stap af, zet mijn fiets op zijn standaard en loop langs het gebouw heen. Een lelijke grijze rechthoek met een deur, wat ramen, een grote poort en een plat dak. Alles dicht, natuurlijk, wat de bedoeling was, daarom heb ik gewacht tot zondag. Ik wou geen pottenkijkers. En ik wist dat ik gewoon het terrein op kon lopen, aan de zijkant zijn er alleen lage paaltjes om ervoor te zorgen dat je de auto's niet kan stelen, dat had ik al gezien.

De wrakken staan achteraan, op het stuk grond bij de populieren. De harde zandgrond is stoffig, zo lang heeft het al niet meer geregend, en het ligt hier vol met kiezels, van die kleine puntige. Er zit er nu al eentje in mijn sandaal, maar ik moet niet flauw doen. Als ik stop om 'm eruit te vissen, zit er gegarandeerd binnen de tien stappen een nieuwe in. Ik loop door en kijk goed rond. Wat een chaos: overal wrakken en losse onderdelen, en in de hoek doemt er een

raar soort berg van auto's op die ze zomaar op mekaar hebben gezet, alsof het duploblokken waren.

Opeens zie ik 'm, links voor die verroeste zwarte: onze vijfvergroene Citroën ds. Ik blijf eerst op een afstand, probeer het beeld goed in mij op te nemen. Ik tel tot zestig, dat is lang genoeg. Wat is ie lelijk toegetakeld. De twee linkerwielen zijn eraf, de bumper vooraan is verdwenen en de hele snuit is ingedeukt. Er staat geen raam meer in, natuurlijk, en een stuk van het dak is weg, voornamelijk aan de kant van de passagier. Ik zet wat stappen dichterbij, en dan nog een paar. Ik wil in de auto kijken. Aan de kant van papa valt er niet zoveel te zien, behalve dat alles kapot is, en vuil, alleen het stuur is nog heel. Dan ga ik aan de kant van mama kijken, daar ziet het er toch anders uit. Er zit gedroogd bloed op die rare stang boven het dashboard, en op de stoel. Veel. Bloed op bekleding is niet rood, maar eerder bruin. Ik ga nog dichterbij, met mijn hoofd bijna in de auto. Het ruikt naar benzine en verbrande koteletjes en verf. Ik kijk nog beter en zie stukjes huid. En haar. Blonde haren van mijn mama. Ik blijf staan. Lang. Gewoon om te kijken. Soms moet je goed kijken.

Toen oma ons eergisteren kwam wekken, in het midden van de nacht, wisten wij ook wel dat er iets niet in orde was, Alexander en ik. Wij zijn kinderen, die maak je niet zomaar wakker om twaalf voor vijf. Oma keek ons niet aan, ze zei alleen dat we naar beneden moesten, dat papa meteen bij ons zou komen, en toen liep ze de trap af. Alexander en ik volgden. Hij had dorst, zei hij. Mijn oma zou iets halen, en dat we op de sofa moesten gaan zitten, dat papa meteen bij ons zou komen. Precies datzelfde zinnetje, wat ik raar vond. Alexander kreeg cola, en meteen had ik spijt dat ik niet ook iets te drinken had gevraagd. Cola mocht alleen bij feestelijke momenten. Nu was het te laat, ik kon oma niet nog een keer naar de keuken sturen, dat zou onbeleefd zijn.

Het leek een eeuwigheid te duren, die zogenaamde meteen van oma. Ik keek naar de foto die op de televisie stond, eentje van mij en Alexander, samen in een plastic zwembadje in de tuin. Hij was nog een baby toen, en ik een klein meisje. Ik lachte onhandig, poserend voor de foto. Ik stond er wat vreemd op, volgens mama, dat hoorde ik haar eens zeggen tegen nonkel Tuur, en ik vond dat ze gelijk had, 'maar Alexander, die is om op te eten'. Zo zei ze dat: om op te eten. Toen moest ik denken aan een groot monster dat kinderen at, en ik probeerde gauw mijn gedachten in een andere richting te duwen.

Opeens was papa daar. Hij kwam uit de tuin, denk ik. Hij had zijn mooie pak aan, want ze waren die avond op restaurant geweest. Het was vuil geworden, dat zag ik wel. Dat zou mama zeker niet leuk vinden. Er zat ook een soort reuzegrote pleister op zijn voorhoofd. Ik zag papa naar zijn hemd kijken, alsof hij mijn gedachten raadde. 'Ik kom meteen bij jullie,' zei hij, en hij verdween naar boven. Ja ja, meteen, dat zal wel, dacht ik, en meteen voelde ik me slecht om zoiets onliefs van mijn kant. Papa laat ons ook niet zomaar voor zijn lol midden in de nacht uit onze bedden halen, dus zou hij wel een goede reden hebben om eerst nog even naar de slaapkamer te lopen.

Alexander reed ondertussen met zijn rode autootje langs de poten van de salontafel, alsof het snelwegen waren. Heeft hij nog niet in de gaten dat er iets niet in orde is? Hij zit misschien gewoon blij te wezen met zijn cola en zijn matchbox. Als het zo zou zijn, vind ik dat goed, want hij is nog maar zes. Toen ik zes was, was ik wel al flinker, geloof ik, maar dat komt doordat hij de jongste is, zegt mama. De jongste mag wat langer klein zijn, vindt zij.

Wij mogen nooit mee op restaurant, want dat is voor grote mensen, zegt mama. Als zij gaan, doen ze altijd hun mooiste kleren aan, en mama draagt de oorbellen die ze van oma heeft gekregen, een soort witte parels in de vorm van een grote druppel. En dan maakt

ze zich op, en ze spuit zo veel haarlak op haar haar dat de hele keuken stinkt naar zurigheid en zeep.

Toen papa terugkwam had hij andere kleren aan. Deze waren niet vies. Papa zweette op zijn voorhoofd, wat hij wel vaker deed in de zomer, maar nu was het nacht en toch niet zo warm. Hij ging tussen mij en Alexander in zitten en zei: 'Jullie moeten goed luisteren, want papa heeft jullie iets te vertellen.' En toen zweeg hij. Heel lang. Zelfs Alexander was opgehouden met spelen en hij keek aandachtig naar papa, net als ik. Geen van beiden durfden we iets te zeggen, of te vragen naar de pleister op zijn hoofd. Papa staarde zomaar wat in de verte, alsof hij vergeten was dat er iets van hem verwacht werd. Hij maakte een vuist met zijn ene hand.

Oma nam een stoel, en zette die bij ons in de salon. 'Toe maar,' zei ze. Ik keek naar oma, ze zag er grijs uit, opeens, in haar gezicht. Volgens mij had ze gehuild, want in haar hals en haar gezicht zaten rode vlekken. Die krijgt mama ook altijd als zij weent, wat bijna nooit gebeurt. Mama is een vrouw die heel veel aankan, dat zegt ze soms ook tegen papa: 'Ach, doe maar wat ge niet kunt laten, Vincent, ik kan alles aan.' Mama heeft het niet makkelijk, met ons en zo.

Ik hoorde papa diep inademen. 'Jongens,' dat zegt hij altijd: jongens, ook al ben ik toch een meisje, 'ik heb vervelend nieuws: er is een ongeluk gebeurd, vannacht, en het is niet goed.' Toen zweeg hij weer. Oma begon luid te huilen, met tranen en snot. Ze liep weg, waarschijnlijk om een zakdoek te halen, want het is echt geen gezicht, zo snot uit je neus. Waarop Alexander het ook op een huilen zette, misschien gewoon omdat hij het niet gewend was van oma. Ik legde mijn hand op papa's arm, omdat het hem misschien zou helpen om zijn verhaal af te maken. Hij leek het niet te merken. Het bleef maar stil en stil.

Toen kwam oma terug uit de keuken, ze was gestopt met huilen en ze zag er weer helemaal netjes uit, en zij zei uiteindelijk: 'Jullie

mama heeft het niet gehaald.’ Omdat niemand reageerde, voegde ze eraan toe: ‘Ze is overleden.’

Alexander snikte en hapte naar adem: ‘Is ze dood? Is mama dood?’

‘Ja,’ zei papa. Gewoon ‘ja’, verder niks. Hij bleef turen naar de muur naast de deur, alsof daar iets te zien was.

Ik begon niet te huilen, wat ik een beetje vervelend vond. Ik probeerde tranen naar mijn ogen te sturen, maar ze wilden niet luisteren. Ik keek dan maar naar beneden, zo’n beetje naar mijn navel, kin bijna tegen de borstkas, zoals verdrietige mensen doen. Oma verroerde zich niet, papa stond op, liep naar zijn praktijk en trok de deur achter zich dicht.

Daar zaten we dan, oma, Alexander en ik. Buiten was er geen beweging. En binnen ook al niet. Het was stillig. Ik hoorde het geluid van de ijskast, een zacht gezoem. En het tikken van de klok. En het snikken van Alexander. Ik dacht aan mama, en hoe ze had gezegd voor ze wegging: ‘Braaf zijn hè, bij oma, als ik hoor dat jullie niet braaf zijn geweest, dan weten jullie wat er gebeurt.’ Ze had eigenlijk al een beetje op voorhand boos geklonken, terwijl we ons bijna altijd gedroegen bij oma. Nadien moest ik ook nog denken aan het zwarte pakje dat ze aanhad: een zwarte rok met een rode ceintuur en een zwart bloesje. Dat stond mama beeldig. Dat had ik haar gezegd terwijl ze de trap af kwam, en toen had ze geglimlacht. Mama hield van complimenten over haar kleren, wist ik. Toen ze lachte was ik blij geweest. Zou ze dat pakje nu nog aanhebben? Zou het ook vuil zijn? Waarschijnlijk wel, net zoals het pak van papa. Werd het dan gewassen voor de begrafenis, of kreeg ze gewoon iets anders aan voor in de kist? Zelf zou ze liefst dat zwarte hebben, dat weet ik wel zeker. Misschien moet ik dat aan papa vertellen, dacht ik. Want papa, die wist niks van kleren. Dat zei mama ook altijd. Ik vroeg me af waar Alexander aan dacht. Hij zat met zijn knieën opgetrokken op het tapijt, zijn betraande gezicht naar de woonkamer